

Er is dringend behoefte aan een gemeenschappelijk gedragen toekomstbeeld - Veel te veel gefixeerd op economische groei

SECTION: GEHELEOPLAGE; Page: A12 (12)

LENGTH: 906 words

HIGHLIGHT:

Omslag is nodig naar meer duurzame en solidaire economie.

door Bob Goudzwaard

Wij, burgers van Nederland, Vlaanderen en van Europa, roepen op tot een ingrijpende herorientering van onze economieën. Wij worden gemotiveerd door de snel gegroeide urgentie van wereldwijde vraagstukken als de klimaatverandering en de uitputting van de aarde, de blijvend wijdverbreide armoede en de toenemende mondiale ongelijkheid. Die urgentie dwingt ons om de noodzakelijke transitie aan de orde te stellen van alle rijkere economieën.

Hoe ingrijpend de omslag of trendbreuk die we voor ogen hebben ook zal zijn, deze zal geen afbreuk doen aan het welzijn. Zij behoedt ons daarentegen juist voor nog grotere problemen in de toekomst op het vlak van gezondheid en milieudegradatie, van een verder toenemende mondiale armoedekloof en van gewapende conflicten en vluchtelingenstromen.

Wij verkeren in de comfortabele positie dat de koerswijziging nu nog mogelijk is. Op 10 januari dit jaar vond aan de Universiteit van Tilburg een Nederlands-Vlaamse conferentie plaats over een omslag naar een meer duurzame en solidaire economie. Daar werd de gangbare fixatie op economische groei bekritiseerd. Ook werd uitgebreid gesproken over de noodzaak van andere indicatoren voor economische ontwikkeling dan het Bruto Binnenlands Product (BBP).

De driehonderd conferentiegangers waren afkomstig uit alle categorieën van de samenleving: andersglobalisten, ondernemers, economen, vakbondsvertegenwoordigers, politici, milieukundigen, boeren, onderzoekers en docenten van allerlei snit, werkers in gezondheidszorg en maatschappelijk werk.

Al deze mensen vonden elkaar op de urgentie van een ingrijpende omslag in de richting waarin de economie zich ontwikkelt. Een verlaging van het nationaal inkomen, zoals dat traditioneel wordt gemeten, werd zelfs aanvaardbaar geacht. De comfortabele constatering daarbij is dat de welvaart niet hoeft te dalen, integendeel. Brede steun was er op de conferentie - met name onder de aanwezige economen - voor de stelling dat we voor deze omslag andere stuurinstrumenten nodig hebben dan het BBP. Deze traditionele indicator is een snelheidsmeter van de economie en geeft slechts aan hoe hard we geld verdienen, ongeacht of dat nu nuttige producten en diensten oplevert of schade toebrengt aan mens en milieu. We hebben echter vooral hoogtemeters nodig, die aangeven hoe ver we af zijn van een duurzame en solidaire economie. Zouden wij bijvoorbeeld de Ecologische Voetafdruk als maatstaf hanteren, dan wordt zichtbaar dat het verbruik van onze landen van materialen, ruimte en fossiele brandstoffen met ongeveer tweederde zou moeten verminderen om duurzaam te zijn.

Die vermindering zou bovendien binnen een afzienbare termijn van bijvoorbeeld tien jaar behaald moeten zijn, willen wij voorkomen dat over dertig a veertig jaar twee aardbollen nodig zijn om onze materiële welvaart op peil te houden. Tot onze comfortabele waarheid

behoort ook dat wij nu beschikken over alternatieve meetinstrumenten die geen van alle perfect zijn, maar hun bestaansrecht hebben bewezen. Ook zijn er indexen die het welzijn, de tevredenheid en het geluk van mensen in kaart brengen.

Algemene steun was er voor de stelling dat er in de economieën van het Zuiden onmiskenbaar groei van de welvaart moet plaatsvinden teneinde miljarden armen bestaanszekerheid te kunnen garanderen. Dat zal onvermijdelijk ook een groei in verbruik van materialen en energie betekenen.

Tegelijk was duidelijk dat in de economieën van het Noorden in materiele zin (dus in termen van het verbruik van materiaal, ruimte en fossiele brandstoffen) krimp moet plaatsvinden, maar dat er geen vermindering van het welzijn zou hoeven op te treden. Een wezenlijke herverdeling dringt zich op.

Er is dringend behoefte aan een gemeenschappelijk gedragen toekomstbeeld - in intensiteit vergelijkbaar met bijvoorbeeld de droom van Martin Luther King - dat de gemeenschappelijke strategie tot omvorming van de bestaande, reeds rijke Noordelijke economieën zal kunnen dragen en inspireren. Een fundamentele omvorming van de samenleving is mogelijk. Dat wordt aangetoond door zowel de inzet van de Amerikaanse samenleving ten tijde van de New Deal, als door de omvorming van de Britse economie aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, die gedragen werd door de bevolking.

Een breed maatschappelijk gedragen en positief gestelde oproep is nodig om de samenleving tot een koerswijziging in de richting van meer duurzaamheid en solidariteit te enthousiasmeren.

Dat zal geen onrealistisch juichverhaal mogen zijn dat 'met groei en technologie alles wel opgelost zal worden'. Maar het zal ook geen doemverhaal zijn dat we 'terug moeten naar de jaren dertig'. Op de eeuwige vraag 'Is er ruimte voor groei?' kan het antwoord alleen luiden: 'Ja, maar dan wel in termen van meer duurzaamheid, meer solidariteit, meer kwaliteit van leven en daarom ook meer menselijk geluk in Noord en Zuid.'

De initiatiefnemers van deze Verklaring van Tilburg zijn: Bob Goudzwaard (emeritus hoogleraar VU Amsterdam), Leida Rijnhout (coördinator Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling), Lou Keune (onderzoeker Universiteit van Tilburg, netwerk Voor de Verandering), Jan Juffermans (De Kleine Aarde), Esther Somers (theologe), Christiaan Hogenhuis (Oikos), Bart de Boer (milieueconoom), Kees Hudig (Globalinfo), Marjolein van de Water (X min Y Solidariteitsfonds), Rob Gort (ondernemer) en Peter van Vliet (voorzitter stichting iNSnet).

door Bob Goudzwaard e.a. - Stop de fixatie op economische groei

SECTION: GEHELEOPLAGE; Page: C12 (42)

LENGTH: 732 words

HIGHLIGHT:

Er is meer dan economische groei. De maatstaf zou niet het Bruto Binnenlands Product moeten zijn maar de Ecologische Voetafdruk.

Wij, burgers van Nederland, Vlaanderen en van Europa, roepen op tot een ingrijpende heroriëntering van onze economieën. Wij worden gemotiveerd door de snel gegroeide urgentie van wereldwijde vraagstukken als de klimaatverandering en de uitputting van de aarde, de blijvend wijdverbreide armoede en de toenemende mondiale ongelijkheid. Die urgentie dwingt ons om de noodzakelijke transitie aan de orde te stellen van alle rijkere economieën, dus ook die van België, Nederland en Europa.

Hoe ingrijpend de omslag of trendbreuk die we voor ogen hebben ook zal zijn, deze zal geen afbreuk doen aan het welzijn. Zij behoedt ons daarentegen juist voor nog grotere problemen in de toekomst op het vlak van gezondheid en milieudegradatie, van een verder toenemende mondiale armoedekloof en van gewapende conflicten en vluchtelingenstromen.

Wij verkeren in de comfortabele positie dat de koerswijziging nu nog mogelijk is.

Op 10 januari dit jaar vond aan de Universiteit van Tilburg een conferentie plaats over een omslag naar een meer duurzame en solidaire economie. Daar werd de gangbare fixatie op economische groei onder kritiek gesteld. Een verlaging van het nationaal inkomen, zoals dat traditioneel wordt gemeten, werd zelfs aanvaardbaar geacht.

De comfortabele constatering daarbij is dat de welvaart niet hoeft te dalen, integendeel.

Brede steun was er op de conferentie - met name onder de aanwezige economen - voor de stelling dat we voor deze omslag andere stuurinstrumenten nodig hebben dan het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Deze traditionele indicator is een snelheidsmeter van de economie en geeft slechts aan hoe hard we geld verdienen, ongeacht of dat nu nuttige producten en diensten oplevert of schade toebrengt aan mens en milieu. We hebben echter vooral hoogtemeters nodig, die aangeven hoe ver we af zijn van een duurzame en solidaire economie. Zouden wij bijvoorbeeld de Ecologische Voetafdruk als maatstaf hanteren, dan wordt zichtbaar dat het verbruik van onze landen van materialen, ruimte en fossiele brandstoffen met ongeveer tweederde zou moeten verminderen om duurzaam te zijn.

Die vermindering zou bovendien binnen een afzienbare termijn van bijvoorbeeld tien jaar behaald moeten zijn, willen wij voorkomen dat over dertig a veertig jaar twee aardbollen nodig zijn om onze materiele welvaart op peil te houden. De stelling werd gedragen dat er in de economieën van het Zuiden onmiskenbaar groei van de welvaart moet plaatsvinden teneinde miljarden armen bestaanszekerheid te kunnen garanderen.

Dat zal onvermijdelijk ook een groei in verbruik van materialen en energie betekenen. Tegelijk was duidelijk dat in de economieën van het Noorden in materiele zin - dus in termen van het verbruik van materiaal, ruimte en fossiele brandstoffen - krimp moet

plaatsvinden, maar dat er geen vermindering van het welzijn zou hoeven op te treden. Een wezenlijke herverdeling dringt zich op.

Er is dringend behoefte aan een gemeenschappelijk gedragen toekomstbeeld, in intensiteit vergelijkbaar met bijvoorbeeld de droom van Martin Luther King. Een fundamentele omvorming van de samenleving is mogelijk.

Dat wordt aangetoond door zowel de inzet van de Amerikaanse samenleving ten tijde van de New Deal, als door de omvorming van de Britse economie aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, die gedragen werd door de bevolking.

Een breed maatschappelijk gedragen en positief gestelde oproep zal geen onrealistisch juichverhaal mogen zijn dat 'met groei en technologie alles wel opgelost zal worden'. Maar het zal ook geen doemverhaal zijn dat we 'terug moeten naar de jaren dertig'. Op de eeuwige vraag 'Is er ruimte voor groei?' kan het antwoord alleen luiden: 'Ja, maar dan wel in termen van meer duurzaamheid, meer solidariteit, meer kwaliteit van leven en daarom ook meer menselijk geluk in Noord en Zuid.'

De initiatiefnemers van deze Verklaring van Tilburg zijn: Bob Goudzwaard (emeritushoogleraar VU Amsterdam), Leida Rijnhout (coördinator Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling), Lou Keune (onderzoeker Universiteit van Tilburg, netwerk Voor de Verandering), Jan Juffermans (De Kleine Aarde), Esther Somers (theologe), Christiaan Hogenhuis (Oikos), Bart de Boer (milieu-econoom), Kees Hudig (Globalinfo), Marjolein van de Water (X min Y Solidariteitsfonds), Rob Gort (ondernemer) en Peter van Vliet (voorzitter stichting iNSnet).

LEZERSBRIEVEN

Verklaring van Tilburg

Zaterdag las ik in het BD over de Verklaring van Tilburg, van Bob Goudzwaard en anderen. Voor mij is die verklaring een vod, dat niets bijdraagt aan een toch al zinloze discussie. Over het echte probleem wordt met geen woord gerept, en dat is het aantal mensen op deze wereld. De aarde kan eigenlijk maar 3 miljard mensen aan, we zijn nu met 6,5 miljard, en rond 2050 (als we dat al halen) zijn we met 9 miljard.

Alle milieuproblemen zijn te herleiden tot deze veel te hoge populatie. De stelling dat in ontwikkelingslanden miljarden mensen een bestaanszekerheid gegarandeerd moet worden zal het probleem alleen maar verergeren. Immers, zij zullen zich dan razendsnel vermeerderen en hun deel opeisen.

De beste en meest humane oplossing zou zijn om alle ontwikkelingshulp alleen nog maar te verstrekken in de vorm van condooms en anticonceptiemiddelen. In Nederland, of beter nog Europa, zou men kunnen overwegen om alle kindvriendelijke maatregelen, zoals kinderbijslag, kinderopvang, etc. af te schaffen, alsmede het invoeren van een twee-kind politiek, en bij een derde kind als sanctie een zware milieuboete opleggen en verplichte sterilisatie voor de betreffende man en vrouw.

Walgelijk? Extreem? Ja, dat is het zeker. Maar het alternatief van wereldwijde oorlogen om voedsel, water, grond- en brandstoffen is veel gruwelijker. Jammer dat de verklaring van Tilburg dit probleem niet benoemt. Een gemiste kans.

Fred van Gool

Een radicale omslag is noodzakelijk

LENGTH: 1284 woorden

HIGHLIGHT: Er is een radicale omslag van onze economie nodig. Niet meer groei moet centraal staan maar de leefbaarheid. Klimaatverandering, het opraken van grondstoffen en de armoede in de wereld maken andere zienswijzen en gedrag nodig. Desnoods met een lager nationaal inkomen. Dat stellen wetenschappers in de Verklaring van Tilburg. Hieronder de tekst.

Er is behoefte aan een gemeenschappelijk gedragen toekomstbeeld

Opinie BOB GOUDZWAARD E.A. Wij, burgers van Nederland en Vlaanderen, en van Europa, roepen op tot een ingrijpende heroriëntering van onze economieën. Wij worden gemotiveerd door de snel gegroeide urgentie van wereldwijde vraagstukken als de klimaatverandering en de uitputting van de aarde, de blijvend wijdverbreide armoede en de toenemende mondiale ongelijkheid. Die urgentie dwingt ons om de noodzakelijke transitie aan de orde te stellen van alle rijkere economieën, dus ook die van Nederland en Europa. Hoe ingrijpend de omslag of trendbreuk die we voor ogen hebben ook zal zijn, deze zal geen afbreuk doen aan het welzijn.

Zij behoedt ons daarentegen juist voor nog grotere problemen in de toekomst op het vlak van gezondheid en milieudegradatie, van een verder toenemende mondiale armoedekloof, en van gewapende conflicten en vluchtelingenstromen. Wij verkeren in de comfortabele positie dat de koerswijziging nu nog mogelijk is. Op 10 januari 2008 vond aan de Universiteit van Tilburg een conferentie plaats over een omslag naar een meer duurzame en solidaire economie.

Daar werd de gangbare fixatie op economische groei onder kritiek gesteld. Ook werd uitgebreid gesproken over de noodzaak van andere indicatoren voor economische ontwikkeling dan het Bruto Binnenlands Product (BBP). Ruim 300 mensen kwamen naar deze Nederlands- Vlaamse conferentie. Zij waren afkomstig uit alle categorieën van de samenleving: andersglobalisten, ondernemers, economen, vakbondsvertegenwoordigers, politici, milieukundigen, boeren, onderzoekers en docenten van allerlei snit, werkers in gezondheidszorg en maatschappelijk werk. Omslag Al deze mensen vonden elkaar op de urgentie van een ingrijpende omslag in de richting waarin de economie zich ontwikkelt. Een verlaging van het nationaal inkomen, zoals dat traditioneel wordt gemeten, werd zelfs aanvaardbaar geacht.

De comfortabele constatering daarbij is dat de welvaart niet hoeft te dalen, integendeel. Brede steun was er op de conferentie - met name onder de aanwezige economen - voor de stelling dat we voor deze omslag andere stuurinstrumenten nodig hebben dan het BBP. Deze traditionele indicator is een snelheidsmeter van de economie en geeft slechts aan hoe hard we geld verdienen, ongeacht of dat nu nuttige producten en diensten oplevert of schade toebrengt aan mens en milieu. We hebben echter vooral hoogtemeters nodig, die aangeven hoe ver we af zijn van een duurzame en solidaire economie. Zouden wij bijvoorbeeld de Ecologische Voetafdruk als maatstaf hanteren, dan wordt zichtbaar dat het verbruik in onze landen van materialen, ruimte en fossiele brandstoffen met ongeveer tweederde zou moeten verminderen om duurzaam te zijn. Alternatieven Tot onze comfortabele waarheid behoort ook dat wij nu beschikken over alternatieve meetinstrumenten die geen van allen perfect zijn, maar hun bestaansrecht hebben bewezen.

Naast de al genoemde Ecologische Voetafdruk beschikken wij over de index Duurzaam Nationaal Inkomen (DNI) en de Index for Sustainable Economic Welfare (ISEW). Ook zijn er indexen die het welzijn, de tevredenheid en het geluk van mensen in kaart brengen. De stelling werd gedragen dat er in de economieën van het Zuiden onmiskenbaar groei van de welvaart moet plaatsvinden teneinde miljarden armen bestaanszekerheid te kunnen garanderen. Dat zal onvermijdelijk ook een groei in verbruik van materialen en energie betekenen. Tegelijk was duidelijk dat in de economieën van het Noorden in materiële zin (dus in termen van het verbruik van materiaal, ruimte en fossiele brandstoffen) krimp moet plaatsvinden, maar dat er geen vermindering van het welzijn zou hoeven op te treden. Een wezenlijke herverdeling dringt zich op.

Toekomstbeeld Er is dringend behoefte aan een gemeenschappelijk gedragen toekomstbeeld, in intensiteit vergelijkbaar met bijvoorbeeld de droom van Martin Luther King en dat de gemeenschappelijke strategie tot omvorming van de bestaande, reeds rijke Noordelijke economieën zal kunnen dragen en inspireren. Een fundamentele omvorming of conversie van de samenleving is mogelijk. Een breed maatschappelijk gedragen en positief gestelde oproep is nodig om de samenleving tot een koerswijziging in de richting van meer duurzaamheid en solidariteit te enthousiasmeren.

Op de eeuwige vraag „Is er ruimte voor groei?" kan het antwoord alleen luiden: „Ja, maar dan wel in termen van meer duurzaamheid, meer solidariteit, meer kwaliteit van leven, en daarom ook meer menselijk geluk in Noord en Zuid." Speerpunten In meer praktische zin bleek ook een eensgezindheid te bestaan over de eerste stappen die te nemen zijn.

Die groeiende consensus kan in de volgende speerpunten worden samengevat a) Een sociaal-cultureel speerpunt: De bevolking dient er langs diverse wegen (media, politiek, onderwijs) op te worden voorbereid dat de onafgebroken sinterklaasavond van een doorgroeiende materiële consumptie per hoofd van de bevolking en alsmaar uitdijen van de fysieke investeringen voorbij is. b) Een structureel speerpunt: Voor de noodzakelijke matiging van het materiële verbruik door bedrijven en gezinnen zullen beperkingen van de personele en bedrijfsinkomens onontbeerlijk zijn. De hierdoor ontstane financiële ruimte wordt primair benut voor: - de versterking van de investeringen in milieubehoud en in besparingen van menselijke en natuurlijke hulpbronnen; - de mondiale herverdeling van de welvaart en daarmee ook de ontwikkeling en de instandhouding van het sociale en ecologische "kapitaal" van de samenleving; - het afbouwen van investeringen en consumptie- en productiepatronen die niet duurzaam zijn.

Tegelijkertijd zal ruimte ontstaan voor meer vrije tijd én voor meer werkgelegenheid gericht op het ontwikkelen en in stand houden van duurzame en solidaire productie en consumptie, op zorg en op culturele ontplooiing. c) Een institutioneel speerpunt: Een op duurzaamheid en solidariteit gericht permanent overlegorgaan tussen de belangrijkste maatschappelijke actoren is nodig. Dit kan mogelijk starten vanuit een Breed Maatschappelijk Beraad, en kan de omvorming van de economie begeleiden en zo nodig ook zelf ter hand nemen. d) Een inkomensmatigend speerpunt: Via overleg, en zo nodig regulering, wordt naar een maximering van het netto inkomen gestreefd. e) Een fiscaal speerpunt: Het belastingsysteem wordt omgevormd zodat duurzame energievormen en milieubesparingen er direct baat bij hebben, en mens- en milieubelastende en energieverslindende vormen van productie en consumptie sterker worden belast en arbeid minder. f)

Een productnormerend speerpunt: De overheden gaan alomvattende productnormen ontwikkelen waarin aan gezondheidsaspecten aandacht wordt gegeven, maar ook de efficiëntie van het gebruik van menselijke en natuurlijke hulpbronnen wordt gemaximaliseerd Wij pleiten voor een radicale omslag van onze economieën, een omslag die op betrekkelijk korte termijn diep zal ingrijpen in de omvang van en de wijze waarop wij produceren, handel drijven, geld creëren en consumeren.

Dat kan slechts als die omslag gedragen wordt door een brede alliantie van maatschappelijke krachten. Wij nodigen iedereen, en zeker de politiek, de vakbeweging, het bedrijfsleven, de wetenschap en de sociale bewegingen uit om aan die alliantie deel

te nemen, en verantwoordelijkheid te nemen voor de overgang naar een waarlijk duurzame en solidaire economie.

Dit is een lichte bewerking van een verklaring die vandaag naar buiten is gebracht en is ondertekend door onder andere Bob Goudzwaard, emeritus hoogleraar Vrije Universiteit Amsterdam, Esther Somers, theologe en voormalig lid De Derde Kamer en Peter van Vliet, voorzitter stichting iNSnet.

Comfortabel Snelheidsmeter Droom Trendbreuk geen afbreuk aan welzijn

BYLINE: Bob Goudzwaard e.a. |

SECTION: Blz. 7

LENGTH: 967 woorden

Onderstaande verklaring, waarin wordt opgeroepen tot een ingrijpende heroriëntatie van het gangbare economisch denken, wordt vandaag in Tilburg gepresenteerd.

Wij, burgers van Nederland, Vlaanderen en van Europa, roepen op tot een ingrijpende heroriëntering van onze economieën. Wij worden gemotiveerd door de snel gegroeide urgentie van wereldwijde vraagstukken als de klimaatverandering en de uitputting van de aarde, de blijvend wijdverbreide armoede en de toenemende mondiale ongelijkheid. Die urgentie dwingt ons om de noodzakelijke transitie aan de orde te stellen van alle rijkere economieën, dus ook die van België, Nederland en Europa. Hoe ingrijpend de omslag of trendbreuk die we voor ogen hebben ook zal zijn, deze zal geen afbreuk doen aan het welzijn. Zij behoedt ons daarentegen juist voor nog grotere problemen in de toekomst op het vlak van gezondheid en milieudegradatie, van een verder toenemende mondiale armoedekloof en van gewapende conflicten en vluchtelingenstromen.

Wij verkeren in de comfortabele positie dat de koerswijziging nu nog mogelijk is. Op 10 januari dit jaar vond aan de Universiteit van Tilburg een conferentie plaats over een omslag naar een meer duurzame en solidaire economie. Daar werd de gangbare fixatie op economische groei onder kritiek gesteld. Ook werd uitgebreid gesproken over de noodzaak van andere indicatoren voor economische ontwikkeling dan het bruto binnenlands product (bbp). Ruim driehonderd mensen kwamen naar deze Nederlands-Vlaamse conferentie. Zij waren afkomstig uit alle categorieën van de samenleving: andersglobalisten, ondernemers, economen, vakbondsvertegenwoordigers, politici, milieukundigen, boeren, onderzoekers en docenten van allerlei snit, werkers in gezondheidszorg en maatschappelijk werk. Al deze mensen vonden elkaar op de urgentie van een ingrijpende omslag in de richting waarin de economie zich ontwikkelt. Een verlaging van het nationaal inkomen, zoals dat traditioneel wordt gemeten, werd zelfs aanvaardbaar geacht. De comfortabele constatering daarbij is dat de welvaart niet hoeft te dalen, integendeel. Brede steun was er op de conferentie - met name onder de aanwezige economen - voor de stelling dat we voor deze omslag andere stuurinstrumenten nodig hebben dan het bruto binnenlands product. Deze traditionele indicator is een snelheidsmeter van de economie en geeft slechts aan hoe hard we geld verdienen, ongeacht of dat nu nuttige producten en diensten oplevert of schade toebrengt aan mens en milieu. We hebben echter vooral hoogtemeters nodig, die aangeven hoe ver we af zijn van een duurzame en solidaire economie. Zouden wij bijvoorbeeld de 'ecologische voetafdruk' als maatstaf hanteren, dan wordt zichtbaar dat het verbruik van onze landen van materialen, ruimte en fossiele brandstoffen met ongeveer twee derde zou moeten verminderen om duurzaam te zijn. Die vermindering zou bovendien binnen een afzienbare termijn van bijvoorbeeld tien jaar behaald moeten zijn, willen wij voorkomen dat over dertig of veertig jaar twee aardbollen nodig zijn om onze materiële welvaart op peil te houden. Tot onze comfortabele waarheid behoort ook dat wij nu beschikken over alternatieve meetinstrumenten die geen van alle perfect zijn, maar hun bestaansrecht hebben bewezen. Ook zijn er indexen die het welzijn, de tevredenheid en het geluk van mensen in kaart brengen. De stelling werd gedragen dat er in de economieën van het Zuiden onmiskenbaar groei van de welvaart moet

plaatsvinden teneinde miljarden armen bestaanszekerheid te kunnen garanderen. Dat zal onvermijdelijk ook een groei in verbruik van materialen en energie betekenen. Tegelijk was duidelijk dat in de economieën van het Noorden in materiële zin (dus in termen van het verbruik van materiaal, ruimte en fossiele brandstoffen) krimp moet plaatsvinden, maar dat er geen vermindering van het welzijn zou hoeven op te treden. Een wezenlijke herverdeling dringt zich op. Er is dringend behoefte aan een gemeenschappelijk gedragen toekomstbeeld, in intensiteit vergelijkbaar met bijvoorbeeld de droom van Martin Luther King, dat de gemeenschappelijke strategie tot omvorming van de bestaande, reeds rijke noordelijke economieën zal kunnen dragen en inspireren. Een fundamentele omvorming van de samenleving is mogelijk. Dat wordt aangetoond door zowel de inzet van de Amerikaanse samenleving ten tijde van de New Deal, als door de omvorming van de Britse economie aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, die gedragen werd door de bevolking. Een breed maatschappelijk gedragen en positief gestelde oproep is nodig om de samenleving tot een koerswijziging in de richting van meer duurzaamheid en solidariteit te enthousiasmeren. Dat zal geen onrealistisch juichverhaal mogen zijn dat 'met groei en technologie alles wel opgelost zal worden'. Maar het zal ook geen doemverhaal zijn dat we 'terug moeten naar de jaren dertig'. Op de eeuwige vraag 'Is er ruimte voor groei?' kan het antwoord alleen luiden: 'Ja, maar dan wel in termen van meer duurzaamheid, meer solidariteit, meer kwaliteit van leven en daarom ook meer menselijk geluk in Noord en Zuid.' De initiatiefnemers van deze Verklaring van Tilburg zijn: Bob Goudzwaard (emeritus hoogleraar VU Amsterdam), Leida Rijnhout (coördinator Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling), Lou Keune (onderzoeker Universiteit van Tilburg, netwerk Vóór de Verandering), Jan Juffermans (De Kleine Aarde), Esther Somers (theologe), Christiaan Hogenhuis (Oikos), Bart de Boer (milieueconoom), Kees Hudig (Globalinfo), Marjolein van de Water (X min Y Solidariteitsfonds), Rob Gort (ondernemer) en Peter van Vliet (voorzitter stichting iNSnet).

Het verbruik in de noordelijke landen van materialen, ruimte en fossiele brandstoffen zou met ongeveer twee derde moeten verminderen om duurzaam te zijn. | foto EPA/Franck Robichon